

Stichting De Rijckere-orgel 1776

p/a Jan van Hoofkwartier 74
4333 EB MIDDELBURG
www.derijckereorgel.nl
info@derijckereorgel.nl

NIEUWSBRIEF #13

3 november 2025

Beste belangstellende,

Nu de herfst is ingevallen wordt het hoog tijd terug te kijken op de afgelopen Middelburgse orgelzomer: de eerste zomer waarin "ons" De Rijckere-orgel zich op een meer dan overtuigende manier weer in Zeeland liet horen. Dat dit bij de landelijke pers niet onopgemerkt gebleven is illustreert de frontcover van het oktobernummer van het blad De Orgelvriend. Het lovende artikel dat maar liefst 6 pagina's beslaat leverde ons veel positieve reacties op en er zitten nog meer besprekingen in de pijplijn!

In deze 13^e editie kijken we om te beginnen terug op het ingebruiknameweekend van 27 en 28 juni jl., de liturgische ingebruikname op zondag 13 juli en vervolgens op een drietal memorabele concerten van resp. Arnaud van de Cauter (15 juli), Sietze de Vries (29 juli, op de beide De Rijckere-orgels die Middelburg nu rijk is) en Francesco Cera (26 augustus). Op vrijdag 3 oktober jl. verzorgde André Poortvliet het eerste benefietconcert op het De Rijckere-orgel in de Sint-Augustinuskerk, dit geheel ten bate van de plaatsing van de nieuwe bekroningen die de drie torens medio 2026 zullen gaan sieren.

Op 7 en 8 november a.s. organiseren we onze tweedaagse masterclass met Jean-Luc Ho. U leest hier het laatste nieuws over deze bijzondere activiteit die zich mag verheugen in een grote internationale belangstelling.

In 2026 bestaat het De Rijckere-orgel 250 jaar, we ontvouwen u onze ambitieuze plannen waarmee we op passende wijze bij dit heugelijke feit stil zullen staan.

We hopen u binnenkort weer te ontmoeten.

We wensen u veel leesplezier!

Bram de Wolf,
secretaris

In deze nieuwsbrief:

1. Terugblik ingebruikname	02
2. Terugblik orgelconcerten 2025	08
3. Masterclass met Jean-Luc Ho	11
4. Muziek aan het Brusselse Hof	13
5. Plannen jubileumjaar 2026: 250 jaar De Rijckere-orgel	17
6. Onze wijnen en cd	19
7. Agenda 2026	21

1. Terugblik ingebruikname van het De Rijckere-orgel

Voordat er überhaupt sprake kon zijn van een ingebruikname is er door met name het team van Verschuieren Orgelbouw B.V., Jaap Geluk van JG-Schilders en Barre Verkerke in de voorafgaande dagen meer dan het gewone gedaan om alles op tijd af te krijgen. Dit hield in dat er, ook buiten de normale werktijden om, doorgewerkt moest worden. Het van nabij meemaken van de gezamenlijke betrokkenheid en geleverde inspanningen om dit ambitieuze project optimaal tot een goed einde te brengen, was al een feest; het ingebruiknameweekend wat er op volgde was dat des te meer!

De officiële ingebruikname op vrijdagavond 27 juni mocht zich verheugen in een zeer grote publieke belangstelling. Na de verwelkoming door voorzitter Gerard Boot, bood wethouder Carla Doorn-Roosenburg (portefeuillehouder kunst en cultureel erfgoed van de gemeente Middelburg) het bestuur de sleutels van de orgelkas en het stemijzer aan. Beide attributen zijn onmisbaar bij het onderhouden van dit kostbare instrument. Dit moment markeerde dan ook niet alleen de overdracht van de verantwoordelijkheid voor het orgel, maar vooral ook de opdracht om de monumentale Sint-Augustinuskerk met zijn beide monumentale orgels op een ambitieuze manier te gaan gebruiken.

Aansluitend ontlokte organist Léon Berben (Keulen) met het speciaal voor deze ingebruikname door stadsorganiste Margreeth de Jong gecomponeerde orgelwerk *“De Rijckere Resonet”*, de eerste klanken aan het herboren De Rijckere-orgel. Stadsdichter van Middelburg Michael van Oostende droeg vervolgens op zijn bekende beeldende wijze zijn treffende lofdicht op het orgel voor.

Albert Prins, zelf in Middelburg opgegroeid, hield als vertegenwoordiger van de Protestantse Gemeente Maas- en Beekdal (de vorige eigenaar van het orgel) een toespraak waarin hij verwoordde dat zij blij zijn dat hun geliefde orgel in oude luister is hersteld en een mooie plaats in Middelburg, vlakbij het andere De Rijckere-orgel, heeft gekregen.

Na deze bijdragen volgde namens de Provincie Zeeland gedeputeerde Harry van der Maas. Hij memoreerde in zijn toespraak dat de uiteindelijke toekenning van de cruciale provinciale subsidie heel wat voeten in de aarde heeft gehad maar vooral ook dat hij heel erg blij is dat de provincie een doorslaggevende rol heeft kunnen spelen in het behoud van dit bijzondere De Rijckere-orgel dat onmiskenbaar een belangrijk specimen van Zeeuws klinkend erfgoed is.

Met de aanvang van het concert dat Léon Berben vervolgens samen met het Belgische ensemble Psallentes o.l.v. Hendrik Vanden Abeele gaf, brak het feest pas echt goed los! In een prachtig programma met orgelmuziek en vocale muziek uit de Zuidelijke Nederlanden werd door de musici heel geïnspireerd en op zeer hoog niveau gemusiceerd. De vele fraaie klankmogelijkheden van het De Rijckere-orgel werden overtuigend geëtaleerd.

Onder het genot van de nodige hapjes en drankjes werd na afloop geanimeerd nagepraat en namen velen de kans waar om het orgel van dichtbij te bekijken.

Op zaterdag 28 juni gingen de kerkdeuren tegen 11.00 uur weer open. Het wederom in groten getale opgekomen publiek kon verspreid over de dag genieten van diverse excursies met mini-concerten door Bram de Wolf en Gerard Boot, een lunchconcert door André Poortvliet en Yumina Ishii (barokviool) en lezingen door orgeladviseur Rogér van Dijk en orgelbouwer en muziekwetenschapper Johan Zoutendijk. De volgende foto's van Chiel Overbeeke geven een aardige impressie.

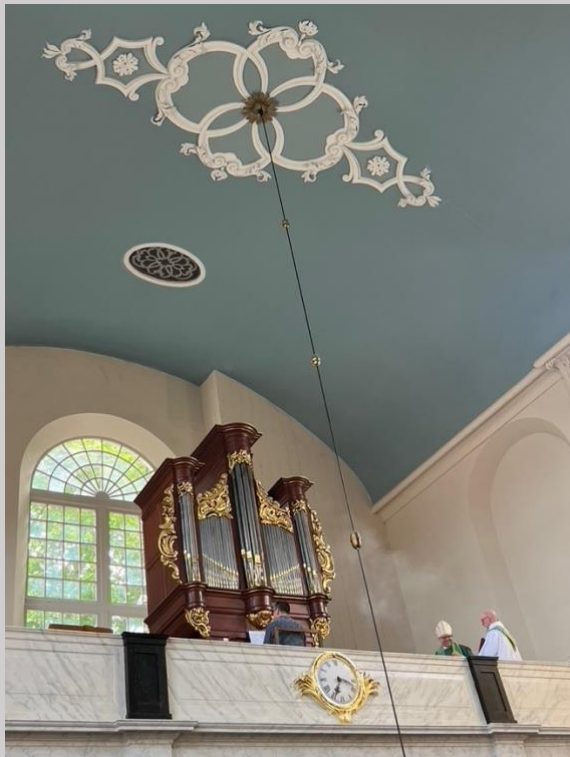

Zaterdagavond werd het feestelijke weekend afgesloten met een indrukwekkend slotconcert door de Spaanse organist Andrés Cea Galan met als thema *Tiento al las Españas*. Het De Rijckere-orgel bleek een ideaal medium voor de vertolking van het Spaanse orgelrepertoire uit de 16e t/m de 18e eeuw. De bijzondere klankcombinaties die Andrés koos en bovenal zijn subtiele én gloedvolle vertolkingen leverden een spectaculaire luisterervaring op. De boeiende dialoog tussen de muziek en de door Bárbara Ferraz voorgedragen Spaanse poëzie, gaf het geheel een unieke meerwaarde mee.

Nadat het De Rijckere-orgel tijdens het ingebruiknameweekend al veelvuldig in figuurlijke zin bewierookt werd, gebeurde dat tijdens de liturgische ingebruikname op zondag 13 juli in de meest letterlijke zin van het woord. Tijdens deze plechtige en feestelijke Oud-Katholieke viering gingen aartsbisschop Bernd Wallet en pastoor Wim van den Berg voor. Muzikale medewerking werd verleend door organist Bram de Wolf, Anne-Marie de Beer, blokfluit en de cantores Piet Almekinders, Jacqueline Almekinders-van Essen, Carolien Florijn en Jan Boot. Op uitnodiging van het kerkbestuur waren behalve Commissaris van de Koning Hugo de Jonge ook diverse vertegenwoordigers van de landelijke kerk en andere genodigden aanwezig. Ook Omroep Zeeland was met een verslaggever en een cameraman aanwezig om verslag te doen. Om te beginnen werd aandacht gegeven aan de verheffing van de Statie Zeeland tot Parochie. Voortaan is de officiële benaming: Parochie Middelburg van de Oud-Katholieke Kerk Nederland. Na het uitspreken van het zegeningsgebed over het De Rijckere-orgel en de bewieroking door de bisschop speelde organist Bram de Wolf de feestelijke *"Sonate de 1° tono para clava o para órgano con trompeta real"* van de Spaanse componist José Lidon (1752-1820). Hiermee klonk het De Rijckere-orgel na zijn terugkeer in Zeeland voor de eerste keer tijdens een liturgische viering. In het vervolg van de dienst bewees het orgel te beschikken over een breed palet aan klankkleuren die bij zowel de bescheiden begeleiding van de cantores als de stevige ondersteuning van de gemeentezang over voldoende draagkracht bleek te beschikken. Vooral de Grand Jeu-combinatie met de Trompet als basis maakte indruk. Kortom: een fraai instrument met veel gebruiksmogelijkheden waar we nog veel van zullen gaan genieten. Dit hadden ze in 1776 in Axel al heel goed begrepen!

2. Terugblik orgelconcerten 2025

Het schrijven van een terugblik op de complete orgelzomer van Stichting Orgelstad Middelburg voert in de context van deze nieuwsbrief veel te ver. Wat hier zeker wél gezegd mag worden is dat de huidige programmering van de concerten recht doet aan de diversiteit van orgelliefhebbers: Middelburg beschikt over een palet aan fantastische instrumenten waarop orgelliteratuur en improvisaties uit het hele spectrum aan stijlperiodes op een overtuigende en geloofwaardige manier vertolkt kan worden. Dat dit leidt tot een groei van de belangstelling voor de hele concertserie is verheugend en motiveert om op de ingeslagen weg verder te gaan. De ingebruikname, zo vlak voor het begin van afgelopen orgelzomer, van “ons” De Rijkere-orgel met zijn uitgesproken zuidelijke karakter én de karakteristieke middentoonstemming, maakte een verdere verbreding van het Middelburgse muzikale aanbod mogelijk. We staan hieronder kort stil bij de zomerconcerten in de Sint-Augustinuskerk van Arnaud van de Cauter (15 juli), Sietze de Vries (29 juli), Francesco Cera (26 augustus) en het benefietconcert dat André Poortvliet op 3 oktober jl. gaf.

Arnaud van de Cauter uit België speelde op 15 juli het eerste concert in de St. Augustinuskerk na het openingsweekend. Van de Cauter is onder andere professor aan de conservatoria van Luik en Bergen en zeer goed thuis in het 17e eeuwse repertoire. Zo nam hij ondermeer de integrale orgelwerken van Peeter Cornet op, een Brusselse componist uit de 17e eeuw. Muziek die zeer goed uitgevoerd kan worden op het De Rijkere-orgel. Hij speelde dan ook een zeer passend programma op het De Rijkere-orgel, met muziek van Chaumont, Cornet, Correa de Arauxo en Scheidt. Van de Cauter was zeer onder de indruk van het De Rijkere-orgel en van het geleverde werk door Verschueren, en dat was te horen aan zijn geïnspireerde, muzikale en zeer verzorgde uitvoering. Het tweede deel van het programma speelde hij werken van Buxtehude op het Duyschot/Müllerorgel. Hij illustreerde daarmee fraai de verschillende werelden van beide zeer belangwekkende historische orgels. De reacties waren lovend en er werd nog lang nagepraat, vanzelfsprekend onder het genot van een glas De Rijkere-wijn.

Op 29 juli liet de bekende organist en improvisator Sietze de Vries in een wandelconcert de beide De Rijkere-orgels horen, in de St. Augustinuskerk en in de Oostkerk. Onder een zeer grote belangstelling (er waren meer dan 150 bezoekers!) opende hij het concert in de St. Augustinuskerk met werken van Sweelinck -waar de middentoonstemming overtuigend meewerkte- en met een improvisatie waarin hij alle registers van het orgel, inclusief de Nachtegael, uitgebreid demonstreerde. Zijn gedachte voor dit concert was, zo lichtte Sietze vooraf toe, dat hij in de St. Augustinuskerk in Hollandse stijl begon met Sweelinck en in zijn improvisatie meer Franse invloeden liet horen. Voor het tweede deel van het concert, in de Oostkerk, draaide hij dat om: daar begon hij Frans met het prachtige *Veni Creator Spiritus* van Nicolas de Grigny, terwijl hij in zijn –wederom uitgebreide- improvisatie de Hollandse invloeden weer terug liet komen. Ook Sietze was zeer enthousiast over de nieuwe aanwinst in het Middelburgse orgellandschap. Tijdens zijn voorbereidingen in de Sint-Augustinuskerk nam hij een filmpje op. Mocht u dit nog niet gezien hebben: via deze link kunt zijn klankdemonstratie bekijken en beluisteren: https://www.youtube.com/watch?v=29Hv2x_3K0M

Ook tijdens dit wandelconcert was het publiek zeer enthousiast. Het was bijzonder en boeiend om de beide nog bewaard gebleven De Rijckere-orgels tijdens één concert te kunnen beluisteren. De verschillen zijn groot, vooral omdat de gebroeders De Rijckere voor de Oostkerk geacht werden een Hollands orgel te bouwen, maar toch verloochenen een aantal Vlaamse registers hun afkomst niet.

Het slotconcert van de serie zomeravondconcerten van Orgelstad Middelburg werd weer in de Sint-Augustinuskerk gehouden. Niemand minder dan Francesco Cera was te gast. Deze Italiaanse organist, klavecijnist en dirigent staat internationaal bekend om zijn uitvoeringen van 17e en 18e eeuwse klaviermuziek. Hij begon zijn concert in de St. Augustinuskerk op het

Duyschot/Müllerorgel met werken van J.S. Bach, waarna hij het tweede deel van het concert het De Rijckere-orgel bespeelde. We hoorden daar werken van Merulo, Frescobaldi, Pasquini en Pergolesi. Zijn interpretaties waren zeer boeiend, zowel virtuoos als muzikaal, en kenden een grote beheersing en zeggingskracht. Ook Cera was zeer positief over de beide orgels in de St. Augustinuskerk, een zondermeer unieke combinatie van twee waardevolle historische en authentieke instrumenten. Ook het publiek was tijdens de borrel na afloop vol lof over het gehoorde. De laatste klanken van de orgelzomer 2025 waren voor ons De Rijckere-orgel.

Op 3 oktober organiseerden we als Stichting De Rijckere-orgel 1776 nog een benefietconcert. Dit om gelden in te zamelen voor de ornamenten, die we in jubileumjaar 2026 op de orgelkas van het De Rijckere-orgel willen laten plaatsen. André Poortvliet speelde een bijzonder programma met 17e eeuwse Franse orgelmuziek.

Het werd een avond vol klankpracht en verstillings, waar we binnenstapten in de wereld van het 17e- eeuwse Parijs. We

hoorden muziek van Louis Couperin, Roberday, Jullien en Nivers, componisten die de Franse orgeltraditie vormgaven met hun verfijnde composities en kleurrijke registratievoorschriften. De Franse orgelmuziek uit die tijd vormt geen geïsoleerde traditie, maar stond open voor bijvoorbeeld Italiaanse invloeden. Daarom stond er ook muziek van Frescobaldi en Froberger op het programma uit het *Bauyn manuscript*, een van de belangrijkste bronnen voor vroege Franse klaviermuziek.

Deze werken werden door André Poortvliet overtuigend en stijlvol tot leven gebracht, waarbij we zowel het De Rijckere-orgel als -voor het middendeel van het concert- het Duyschot/Müllerorgel konden beluisteren. Vooral het De Rijckere-orgel vormde met zijn rijke kleurenpalet en karakteristieke klank de ideale stem voor deze muziek. De grandeur van het Plein Jeu, de milde fluitregisters en de krachtige tongwerken lieten deze vroeg-Franse barokmuziek weer schitteren. Voor het merendeel onbekende muziek, maar het bleek de moeite waard om deze te ontdekken!

Stichting De Rijckere-orgel 1776
www.derijckereorgel.nl
info@derijckereorgel.nl

BENEFIETCONCERT
Urbs Beata Iherusalem
 17e eeuwse orgelmuziek uit Parijs
 Couperin, De Grigny, Dumont, Froberger,
 Lebègue, Nivers en Roberday

André Poortvliet orgel
vrijdag 3 oktober 2025, 20.00 uur
Sint-Augustinuskerk, Middelburg

3. Masterclass met Jean-Luc Ho op 7 & 8 november 2025

De eerste tweedaagse masterclass op het nieuwe De Rijckere-orgel wordt gegeven door niemand minder dan Jean-Luc Ho uit Parijs. Hij was eerder in Middelburg voor orgelconcerten in de Oostkerk en de Sint-Augustinuskerk en maakte indruk met zijn fantasievolle interpretaties, uitstekende techniek en muzikaliteit. Hij is ook actief als docent, onder andere aan het beroemde conservatorium CNSMD in Parijs. We zijn daarom heel blij dat hij ook twee dagen zijn kennis wil delen in Middelburg. De masterclass heeft als thema *"Klaviermuziek aan het Brusselse Hof"* en biedt gelegenheid een heel uitgebreid en interessant repertoire uit de 17e eeuw te ontdekken en te bestuderen, als speler en als luisteraar.

Vijf studenten selecteerden muziek van Peeter Cornet, Girolamo Frescobaldi, Johann Jakob Froberger en Abraham van den Kerckhoven, allen componisten die een link met Brussel hebben. Tijdens de openbare lessen op het De Rijckere-orgel, klavecimbel en muselaar neemt Jean-Luc Ho ons mee in verschillende aspecten van uitvoeringspraktijk: bronnenmateriaal, voordracht, tempokeuzes, versieringen, frasering, articulatie, retorica, etc. Ook als luisteraar is het mogelijk deze lessen mee te maken. Daarnaast zijn er twee concerten: op vrijdagavond door Jean-Luc en op zaterdag door de studenten waarbij de resultaten van de twee lesdagen hoorbaar worden. Van harte welkom!

Brussel, Paleis De Coudenberg, Johannes Blaeu, 1649

Vrijdag 7 november en zaterdag 8 november 2025

MASTERCLASS en CONCERTEN: *"Klaviermuziek aan het Brusselse Hof"*

Muziek van Bull, Cornet, Philips, Frescobaldi, Froberger, Kerll, Van den Kerckhoven

Jean-Luc Ho, orgel, klavecimbel & muselaar

Jean-Luc Ho

Repertoire

John Bull: *Fantasieën, In Nomines, Dansen*

Peeter Cornet: *Fantasieën, Salve Regina, Tantum ergo*

Peter Philips: *Fantasieën, Benedicam Dominum, Dansen*

Girolamo Frescobaldi: *Toccata's, Capricci*

Johann Jakob Froberger: *Toccata's, Fantasieën, Capricci, Ricercari, Canzonas, Suites*

Johann Caspar Kerll: *Toccata's, Canzonas, Suites*

Abraham Van den Kerckhoven: werken uit het *Ms. Cocquiel* (17e eeuw)

Planning

7 november 2025

- 11.00-16.00 uur: masterclass (vanaf 10.30 uur ontvangst & kennismaking)
- 20.00 uur: concert door Jean-Luc Ho

8 november 2025

- 11.00-16.00 uur: vervolg masterclass
- 20.00 uur: presentatieconcert door de deelnemers en Jean-Luc Ho

Het is mogelijk de lessen als passieve deelnemers mee te maken. Van harte welkom!

4. Muziek aan het Brusselse Hof

Om de muziek die tijdens de masterclass met Jean-Luc Ho uitgevoerd goed te begrijpen, is enige kennis van de context relevant. In dit artikel beschrijven we daarom een beknopte 17^e eeuwse geschiedenis van het Brusselse Hof. De zeventiende eeuw beleefden de Zuidelijke Nederlanden, en in het bijzonder Brussel, twee opmerkelijke perioden van culturele bloei. Brussel stond als centrum van kunst, muziek en humanistische cultuur in schril contrast met de politieke spanningen en religieuze conflicten die elders in Europa woedden en ook de Nederlanden niet voorbijgingen. Onder het bewind van de aartshertogen Albrecht van Oostenrijk en Isabella van Spanje (1598-1633) en later onder aartshertog Leopold Wilhelm van Oostenrijk (1647-1656), werd het Brusselse hof een trefpunt voor kunstenaars, musici, diplomaten en geleerden. Beide periodes, hoewel verschillend in duur en context, weerspiegelen de unieke internationale positie van het Brusselse Hof.

I. De Hofcultuur onder Albrecht en Isabella (1598–1633)

Toen Albrecht van Oostenrijk en Isabella van Spanje in 1598 in het huwelijk traden, werden zij door koning Filips II van Spanje aangesteld als soevereine landvoogden over de Zuidelijke Nederlanden. Na decennia van religieuze en politieke onrust, hoopte men dat dit nieuwe bestuur stabiliteit en voorspoed zou brengen. De aartshertogen vestigden zich in Brussel, op de Coudenberg, en maakten van hun hof niet enkel een centrum van macht, maar ook van cultuur. Hun bewind stond in het teken van herstel: na de verwoestingen van de oorlog werd de Zuidelijke Nederlanden een bastion van katholieke kunst en devotie, waarin artistieke expressie en contrareformatorische idealen samensmolten. Albrecht en Isabella zagen kunst als een middel tot religieuze verheffing én politieke representatie.

Portretten van Albrecht, Aartshertog van Oostenrijk (1559-1621) en Isabella Clara Eugenia van Spanje (1566-1633), Infanta van Spanje, Aartshertogin van Oostenrijk.

Het Brusselse Hof als centrum van kunst en patronage

De culturele uitstraling van het Brusselse hof kwam tot volle bloei toen het vorstenpaar in 1609 Pieter Paul Rubens aanstelde als *peintre de nostre hôtel*, hofschilder van hun residentie. Met die benoeming verbonden Albrecht en Isabella hun naam aan de grootste artistieke persoonlijkheid van hun tijd. Rubens werd niet alleen hofschilder, maar ook diplomaat en cultureel boegbeeld van de Zuidelijke Nederlanden.

Rubens' werken voor het hof — altaarstukken, portretten, en allegorische schilderijen — droegen bij aan de glorie van de contrareformatorische beeldtaal. Zijn kunst verenigde de humanistische erfenis van de Renaissance met de emotionele geladenheid van de barok. Naast Rubens waren ook kunstenaars als Anthony van Dyck, Jan Brueghel de Oude, Frans Snijders en Hendrick van Balen actief in de kring rond het hof. De hofcultuur functioneerde als een netwerk waarin schilderkunst, wetenschap, muziek en verzamelcultuur elkaar versterkten.

De kunstkamer van Cornelis van der Geest: symbool van een culturele elite

Een treffend beeld van deze bloeiende artistieke omgeving biedt *'De kunstkamer van Cornelis van der Geest'*, geschilderd door Willem van Haecht in 1628 (afgebeeld op voorkant van deze reader). Het werk stelt een bezoek van de aartshertogen aan de kunstverzameling van de Antwerpse koopman Van der Geest voor, een gebeurtenis die in 1615 werkelijk plaatsvond.

Op dit schilderij zien we hoe Albrecht en Isabella, omringd door Rubens, Van Dyck en andere notabelen, een schilderij van Quinten Massys bewonderen. De scène is meer dan een historische reconstructie: het is een lofzang op de culturele grandeur van de Zuidelijke Nederlanden. De samenkomst van kunstenaars, verzamelaars, humanisten en politieke leiders weerspiegelt een ideale harmonie tussen kunst, macht en geleerdheid. De identificatie van de aanwezigen — Nicolaas Rockox, Jan van de Wouwer, Frans Snijders en anderen — toont dat de culturele elite van Antwerpen en Brussel een hechte gemeenschap vormde, waarin mecenaat en kunstverzameling tot symbolen van prestige en intellectuele verfijning werden verheven.

De architecturale setting van de kunstkamer, met uitzicht op de Schelde en het havenkwartier van Antwerpen, benadrukt bovendien de economische onderbouwing van deze culturele bloei. Kunst, handel en stedelijke trots waren nauw met elkaar verweven.

De kunstkamer van Cornelis van der Geest, Willem van Haecht, Antwerpen, 1628

Muziek aan het hof van Albrecht en Isabella

Niet alleen de schilderkunst, ook de muziek bereikte onder Albrecht en Isabella een hoog niveau. Hun hofkapel, bestaande uit enkele van de beste musici van de tijd, speelde een belangrijke rol in de verspreiding van Engelse, Duitse en Italiaanse muzikale stijlen in de Nederlanden.

Peeter Cornet was als hoforganist een sleutelfiguur in deze ontwikkeling. Samen met de Engelse virtuozen Peter Philips en John Bull vormde hij een briljant trio dat de orgelkunst in de Zuidelijke Nederlanden op een uitzonderlijk peil bracht. Daarnaast waren Pedro Ruimonte en Géry de Ghersem actief aan het hof als respectievelijk *mastro di camera* en als kapelmeester. De Engelsman Richard Dering was als organist actief in Brussel en had ongetwijfeld contacten met de hofmusici.

De komst van de Italiaanse componist Girolamo Frescobaldi, die in 1607 en 1608 het Brusselse hof bezocht, gaf bovendien een krachtige impuls aan de introductie van Italiaanse barokmuziek. De Spaanse organist Sebastian Aguilera de Heredia bezocht Brussel in dezelfde periode. Deze bezoeken symboliseren de openheid van het hof voor internationale invloeden.

De nalatenschap van Albrecht en Isabella

Na de dood van Albrecht in 1621 bleef Isabella nog twaalf jaar als landvoogdes regeren. Haar bestuur werd gekenmerkt door vrede, religieuze stabiliteit en culturele continuïteit. Haar overlijden in 1633 betekende echter het einde van een tijdperk. Het hof van Albrecht en Isabella had niet alleen de Zuidelijke Nederlanden uit een periode van crisis geleid, maar ook een model van hofcultuur gecreëerd waarin kunst en geloof elkaar wederzijds versterkten. Hun Brusselse hof was een voorbeeld van Europese barokcultuur: weelderig, geleerd, en doordrongen van devotie.

II. Onder aartshertog Leopold Wilhelm van Oostenrijk (1647-1656)

Ruim tien jaar na het overlijden van Isabella kreeg het Brusselse hof een nieuwe culturele impuls onder aartshertog Leopold Wilhelm van Oostenrijk, broer van keizer Ferdinand III. Zijn bestuur (1647–1656) viel samen met het herstel van vrede in Europa, na de Vrede van Münster (1648) die de Tachtigjarige Oorlog beëindigde. In een tijd van hernieuwde stabiliteit kon het hof zich opnieuw richten op kunst en wetenschap. Leopold Wilhelm, zelf een ontwikkeld man met een brede belangstelling voor muziek, schilderkunst en architectuur, bracht een hofhouding mee die de internationale uitstraling van Brussel vergrootte.

Leopold Wilhelm (1614-1662) geschilderd door David Teniers II

Een vorst van kunst en wetenschap

Leopold Wilhelm wordt vaak beschouwd als een van de grootste kunstverzamelaars van zijn eeuw. Zijn Brusselse residentie werd gevuld met honderden schilderijen van Italiaanse en Vlaamse meesters, waaronder werken van Titiaan, Rubens en Van Dyck. Deze collectie vormde later de kern van het Kunsthistorisches Museum in Wenen. De hertog was niet slechts een verzamelaar, maar ook een kenner. Hij liet zijn verzameling ordenen en catalogiseren door de schilder David Teniers de Jongere, die ook diende als zijn hofschilder en curator. Teniers vervaardigde talrijke schilderijen van de galerijen van Leopold Wilhelm — de zogenaamde “galerijstukken” — waarop we de kunstcollectie in minutieuze detail kunnen bewonderen.

In deze werken komt het Brusselse Hof opnieuw naar voren als een plaats van kunst en intellect. Net als bij Van Haecht een generatie eerder, wordt het bezit van kunst voorgesteld als een vorm van vorstelijke deugd en geleerdheid.

Muziek in dienst van hof en geloof

Ook op muzikaal vlak was het hof van Leopold Wilhelm uitzonderlijk actief. De hofmusici waren verdeeld in twee afdelingen: de *Chapelle Royale*, verantwoordelijk voor de liturgische muziek, en de *Musica da Camera*, die instond voor wereldlijke en ceremoniële muziek. De aartshertog bracht uit Wenen zijn eigen musici mee, onder wie componisten die beïnvloed waren door de nieuwste Italiaanse

stijlen. De Oostenrijkse en Italiaanse invloeden brachten nieuwe vitaliteit aan het Brusselse muziekleven. Een sleutelfiguur in deze periode was Johann Jakob Froberger, organist van Ferdinand III in Wenen. Johann Caspar

Kerll, die zijn verblijf in Brussel afwisselde met studieperioden bij Carissimi in Rome, werd aangesteld als eerste organist van Leopold Wilhelm. Zijn directe collega was Abraham van den Kerckhoven die als tweede organist werd benoemd. Daar bleef het niet bij. Leopold Wilhelm haalde nog meer beroemde musici naar Brussel zoals de violist Biagio Marini en de luit- en gitaarvirtuoos Francisco Corbetta. De in Brussel werkzame Nicolaus à Kempis en Philippus van Wichel adopteerden de nieuwe Italiaanse stijl in hun kamermuziek. Deze uitwisselingen tussen Wenen, Brussel en Italië maakte van het hof een knooppunt in het Europese netwerk van muzikale innovatie.

De Coudenberg, Jan Brueghel de Jonge, Antwerpen, 1627

Het einde van de Brusselse hofcultuur

Na Leopold Wilhelms vertrek in 1656 en zijn dood in 1662 verloor het Brusselse Hof geleidelijk zijn centrale rol. De politieke verzwakking van de Zuidelijke Nederlanden en de groeiende dominantie van Frankrijk onder Lodewijk XIV maakten een einde aan de bloeitijd van Brussel. Twee gebeurtenissen maakten dat we helaas vandaag nog weinig uit deze bloeitijd kunnen bewonderen: in 1695 verwoesten Franse troepen van koning Lodewijk XIV de stad. Alsof dit nog niet dramatisch genoeg was, ging in 1731 Paleis de Coudenberg in vlammen op waarbij talloze kunstwerken, boeken, manuscripten en instrumenten verloren gingen.

Conclusie: Brussel als cultureel kruispunt van Europa

De twee culturele bloeiperioden van het Brusselse Hof in de zeventiende eeuw tonen hoe kunst, religie en macht onlosmakelijk met elkaar verbonden waren. Onder Albrecht en Isabella fungeerde het hof als een centrum van katholieke hernieuwing, waarin kunstenaars als Rubens en Van Dyck de barokstijl tot ongekennde hoogten brachten. Onder Leopold Wilhelm werd die traditie voortgezet, maar nu met een meer kosmopolitische inslag: de invloed van Italië en Oostenrijk leidde tot een verfijnde synthese van stijlen.

Beide perioden delen eenzelfde ideaal: de overtuiging dat kunst een weerspiegeling is van vorstelijke deugd, religieuze overtuiging en intellectuele ambitie. Het Brusselse hof was in die zin niet enkel een machtscentrum, maar ook een spiegel van de Europese beschaving in de barokke eeuw.

5. Plannen jubileumjaar 2026: 250 jaar De Rijckere-orgel

Volgend jaar wordt een feestelijk jaar: het De Rijckere-orgel bestaat 250 jaar! Dit willen we met u vieren door middel van een De Rijckere-Festival in juni 2026 met Italiaanse muziek. Tevens kunt u bovendien getuige zijn van de onthulling van de nieuwe bekroningen op de drie torens van het orgel. Daarnaast organiseren we twee masterclasses met internationale experts over twee componisten die in 2026 een jubileum vieren. Hieronder alvast een tipje van de sluier over de activiteiten.

Masterclass Louis Couperin en tijdgenoten

Donderdag 23 tot en met zaterdag 25 april 2026

Thema: Louis Couperin en tijdgenoten (Dumont, Froberger, Roberday, d'Anglebert)

Léon Berben, orgel en klavecimbel

Lezingen door Johan Zoutendijk en André Poortvliet

Louis Couperin (ca. 1626–1661) geldt als een sleutelfiguur in de Franse barokmuziek. Hoewel hij slechts 35 jaar werd, behoort hij tot de meest vernieuwende componisten van zijn generatie. Hij speelde een centrale rol in de ontwikkeling van zowel het Franse orgel- als klavecimbelrepertoire, en vormde een brug tussen de vroege barokstijl en de latere Franse klassieke traditie, die onder anderen door zijn neef François Couperin verder werd ontwikkeld.

Tijdens de driedaagse masterclass zijn er korte lectures over:

- Louis of Charles Couperin? door André Poortvliet
- Orgelbouw in de tijd van Louis Couperin door Johan Zoutendijk

Een inspirerende ontmoeting voor klavecinisten en organisten die hun interpretatie willen verfijnen in dialoog met een van de toonaangevende specialisten op dit gebied.

De Rijckere-festival: Fiori musicali

vrijdag 26 en zaterdag 27 juni 2026

Tijdens deze twee dagen besteden we aandacht aan Italiaanse barokmuziek. Onder de titel *Fiori musicali* verkennen de rijkdom van instrumentale en vocale muziek uit het 17e eeuwse Rome. Tijdens het openingsconcert op vrijdagavond onthullen we de nieuwe bekroningen op de orgelkas!

Ensemble Psallentes o.l.v. Hendrik van den Abeele en organist André Poortvliet voeren een orgelmis uit de beroemde collectie *Fiori musicali* (1635) van Girolamo Frescobaldi uit. Een unieke dialoog tussen de klanken van het De Rijckere-orgel en vocale muziek. Naast de muziek van Frescobaldi is er aandacht voor andere Romeinse componisten als Ferrini, Pasquini, Rossi en Zipoli.

Masterclass 400 jaar Facultad organica

Donderdag 17 tot en met zaterdag 19 september 2026

Thema: Francisco Correa de Arauxo en zijn publicatie
Facultad organica (Alcala, 1626)

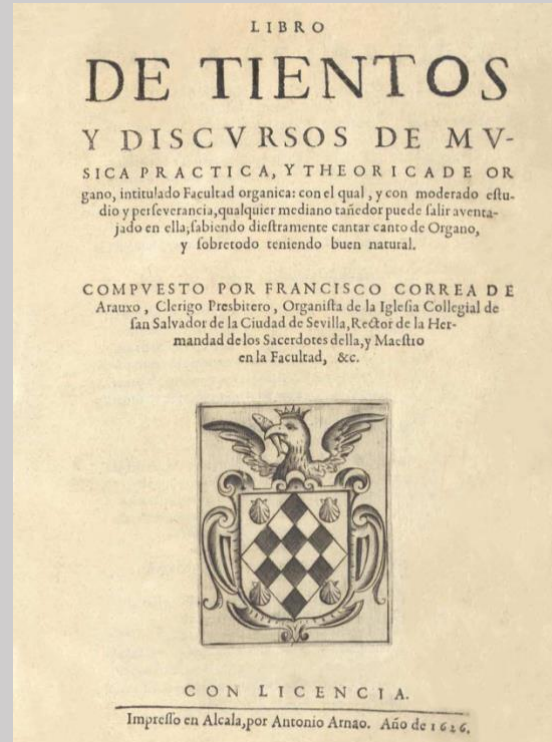
Andrés Cea Galán, orgel en klavechord

In samenwerking met *Instituto del Órgano Hispano*

In 1626 verscheen in Alcalá een van de meest invloedrijke orgelpublicaties uit de Spaanse barok: *Facultad organica* van Francisco Correa de Arauxo. Vier eeuwen later vormt dit meesterwerk het uitgangspunt voor een bijzondere driedaagse masterclass met de Spaanse organist en musicoloog Andrés Cea Galán, een internationaal vermaard kenner van het Iberisch repertoire.

Deelnemers verkennen Correa's rijke muzikale taal – vol virtuositeit, retoriek en expressieve dissonanten – en verdiepen zich in de uitvoeringspraktijk van de 17e-eeuwse Iberische wereld. Aan bod komen onder meer registratie, versieringen, tabulatuur, en de relatie tussen orgel en klavechord.

Een unieke gelegenheid om 400 jaar *Facultad organica* te vieren onder leiding van een meestervertolker van de Spaanse barok.

6. Onze wijnen en CD

Sinds december 2020 verkopen we onze speciale De Rijckere-wijn. Inmiddels hebben we meer dan 2.000 flessen verkocht. Veel dank voor de belangstelling en uw steun! Deze wijnen blijven verkrijgbaar en we hopen dat u ze ook blijft waarderen.

De Rijckere-wijnen

De De Rijckere-wijnen betreffen een Franse witte wijn (Chardonnay-Viognier) en een Franse rode wijn (Merlot). Beide wijnen komen uit de Languedoc. Heerlijke wijnen om zelf van te genieten of leuk om weg te geven als cadeau of relatiegeschenk. Door deze De Rijckere-wijnen te kopen, helpt u ons het project te realiseren.

2023 Cuvée DE RIJCKERE – CHARDONNAY VIOGNIER

L'AUDE – LANGUEDOC

Perfect huwelijk van sappige fris ronde Chardonnay, met de gedistingeerde Viognier. De kleur is helder goudgeel. In de neus delicate aroma's van tropisch wit fruit, witte bloemen en een toefje hazelnoot. De smaak is mondvullend met tonen van abrikoos, perzik, appel en wat karamel. De afdronk is droog en aanhoudend fris. Heerlijk als aperitief of bij geitenkaas, witvlees- of visgerechten.

2023 Cuvée DE RIJCKERE – MERLOT

L'AUDE – LANGUEDOC

Deze Merlot is gemaakt van 20 jaar oude stokken van de zonnige zuidhellingen uit de buurt van Carcassonne. In de neus treffen we gul fruit van bessen en bramen, de smaak is rijk met tonen van bosfruit en subtiele kruidigheden. De afdronk is lang en aangenaam. Heerlijk bij jong belegen kazen, charcuterie en pastagerechten.

De wijnen zijn te koop per doos van zes flessen en per fles. Per heden hanteren we de volgende prijzen: een doos met zes flessen kost € 65,-, de prijs per fles is € 12,00. Vanaf 12 flessen wordt de wijn gratis thuisbezorgd op Walcheren en de Bevelanden. Uiteraard is de wijn ook te koop en af te halen bij onze activiteiten en desgewenst ook op afspraak bij de Sint Augustinuskerk te Middelburg. Op onze website kunt u via het bestelformulier de wijn eenvoudig bestellen. Tegen een meerprijs is deze wijn nu ook leverbaar in luxe geschenkverpakkingen voor twee flessen.

CD "Fugue & Caprice"

Op woensdagavond 13 juli 2022 werd de CD "*Fugue & Caprice*" gepresenteerd na afloop van een drukbezocht orgelconcert door Léon Berben in de Middelburgse Oostkerk, waar het andere De Rijckere-orgel zich bevindt. De CD is in april 2022 opgenomen op het De Rijckere-orgel in Beek. Het programma geeft een goed beeld van de mogelijkheden van het orgel met componisten als Louis Couperin (ca. 1626-1661), François Roberday (1624-1680), Johann Jakob Froberger (1616-1667), Henry Du Mont (1610-1684), Abraham van den Kerckhoven (1618-1701), Jacobus La Fosse (1671-1721) en Claude Balbastre (1724-1799).

Nu het De Rijckere-orgel in Middelburg geplaatst is, is deze CD een belangrijk historisch document geworden. De mogelijkheid de in Beek door Léon op CD vastgelegde klanken te kunnen vergelijken met de manier waarop het orgel zich nu in de fraaie akoestiek van de Sint-Augustinuskerk manifesteert, levert een boeiende luisterervaring op. We hopen dat u één of meerdere exemplaren wilt afnemen. Bestellen kan eenvoudig via de knop CD op onze website. De vermelde verzendkosten hebben betrekking op de verzending van één exemplaar. Voor verzending van meerdere exemplaren kunt u contact opnemen met het secretariaat. Bezorging bij een bestelling van meerdere exemplaren behoort tot de mogelijkheden.

Speciale actie: prijs per stuk: € 20,-. Bij afname van 3 exemplaren betaalt u slechts € 45,-.

7. Agenda 2025-2026

7 en 8 november 2025

Sint-Augustinuskerk, Middelburg

Masterclass en concerten met **Jean-Luc Ho** (Parijs) rondom het thema ***Klaviermuziek aan het Brusselse Hof***

Muziek van Bull, Cornet, Philips, Frescobaldi, Froberger, Kerll en Van den Kerckhoven

23 t/m 25 april 2026

Sint-Augustinuskerk, Middelburg

Masterclass en concerten met **Léon Berben** (Keulen) over: ***Louis Couperin en tijdgenoten***

Muziek van L. Couperin, Dumont, Froberger, Roberday en d'Anglebert

26 en 27 juni 2026

Sint-Augustinuskerk, Middelburg

De Rijckere-festival: Fiori musicali

We vieren 250 jaar De Rijckere-orgel met onder andere de onthulling van de nieuwe bekroningen en muziek uit het 17e eeuwse Rome van Frescobaldi, Rossi, Ferrini, Pasquini en Zipoli.

Juni/augustus 2026

Orgelconcerten in de Sint-Augustinuskerk in samenwerking met Orgelstad Middelburg.

17 t/m 19 september 2026

Sint-Augustinuskerk, Middelburg

Masterclass door **Andrés Cea Galán** (Sevilla) over Francisco Correa de Arauxo

en zijn publicatie ***Facultad organica*** (Alcala, 1626).